



## Boekbesprekingen

**De Libellen (Odonata) van België: verspreiding - evolutie - habitats.** G. De Knijf, A. Anselin, P. Goffart & M. Taily (eds). 2006. ISBN 9040302499. 368 pag. Prijs in België: 25 euro.

Het maken van verspreidingsatlassen blijkt een werk van lange adem. Net als bij de Nederlandse libellenatlas van 2003, verscheen bij de Belgen het boek zes jaar na het afsluiten van de waarnemingen. Voor libellenkijkers in België is deze pil van precies een kilo een must, maar ook voor Nederlanders lijkt het een goede aanschaf. De helft van Vlaanderen ligt namelijk vlakbij, benoorden de lijn Zuid-Limburg/Zeeuws-Vlaanderen en juist daar blijken veel soortenrijke vakken te liggen. De Nederlandse atlas is precies tweemaal zo zwaar en bevat meer lettertjes, maar de aanpak van de Belgen maakt dat er nauwelijks overlap is. De inleidende algemene teksten beslaan niet veel bladzijden, maar ik leerde er wel dat 14 van onze soorten voor het eerst door twee Belgen beschreven zijn. De eigenlijke atlas, 140 van de 360 bladzijden, bevat van elke soort een foto, tekst over huidig en vroeger voorkomen, gegevens over de fenologie én natuurlijk verspreidingskaarten: een kleine met oude waarnemingen en een grote met de waarnemingen van 1990-2000 (65000 records). Er is buitengewoon fraai gebruik gemaakt van kleurendruk, want de ondergrond toont steeds de ecoregio's. Heel erg interessante kaarten, ook om naast die van Nederland te leggen. De Belgische fauna bevat drie soorten die niet in Nederland voorkomen, alle in Wallonië, terwijl de Nederlandse lijst vijf soorten bevat die nooit in België zijn gezien. De verschillen zijn vaak groter dan je op zo korte afstand zou verwachten. Zo staat de Variabele waterjuffer zowel in Vlaanderen als in Wallonië op de Rode Lijst als 'bedreigd' (de atlas bevat nieuwe Rode Lijsten, met zeer goede toelichting). En in het interessante hoofdstuk over libellenhabitat staat over een vijver in Henegouwen dat de Tweevlek er een kenmerkende soort is, over een riviertje in de Ardennen dat daar Kleine tanglibel en Bronslibel zitten: dat is heel erg buitenland!

Warm aanbevolen.

Weia Reinboud

**Ecologische Atlas van de Paarse strandloper en de Steenloper aan de Vlaamse kust 1947-2005.** Becuwe, M., P. Lingier, R. Deman, G. De Putter, K. Devos, G. Rappé & P. Sys. 2006. Uitgave Vlaams Instituut voor de Zee (VLIZ), Special Publication nr. 33, Oostende. ISBN 9081008129. 184 pag. Prijs: € 22,50 (niet-leden) / € 20,25 (leden), excl. verzendkosten. Te bestellen bij Natuurpunt Winkel, Coxiestraat 11, B-2800 Mechelen, België, e-mail: [winkel@natuurpunt.be](mailto:winkel@natuurpunt.be), [www.natuurpunt.be](http://www.natuurpunt.be), tel. 0032 14 47 29 56.

In dit rijk geïllustreerde naslagwerk wordt in groot detail aantalsontwikkelingen, terreingebruik, activiteitsritme en gedrag van Paarse strandlopers en Steenlopers langs de Vlaamse kust beschreven in de periode 1947-2005. Na een aantal inleidende hoofdstukken waarin wordt ingegaan op morfologie, bioritme, prooi-keuze, winterhabitat en broedgebied van beide soorten, wordt een overzicht van de aantalsontwikkelingen gepresenteerd. Paarse strandlopers blijken betrekkelijk zeldzame overwinteraars langs de Vlaamse kust te zijn. Na een toename tot in de jaren 70 (maximaal 330 vogels) verblijven hier de laatste jaren niet meer dan 100 vogels. Steenlopers is het meer voor de wind gegaan. In dezelfde periode zijn de wintermaxima toegenomen van 150 tot een min of meer stabiele 1500 vogels in de afgelopen 5 jaar. Voor deze ontwikkelingen wordt door de auteurs een aantal mogelijke verklaringen genoemd. Habitatvernietiging, beëindiging van

de jacht en verschuivingen in prooideraanbod kunnen de geconstateerde trends wellicht deels verklaren, maar klimaatsverandering en veranderingen in populatieomvang langs de hele Oost-Atlantische trekroute zijn zeker niet uit te sluiten.

Na deze inleiding wordt in het tweede deel van het boek voor elk van de zes onderscheiden deelgebieden van de Vlaamse kust niet alleen een overzicht gegeven van de getelde aantallen vogels, maar wordt tevens tot in het kleinste detail beschreven waar de vogels zich in de afgelopen 50 jaar bevonden, afhankelijk van het getijden- en dag-nachtritme. Deze beschrijvingen worden vergezeld van zeer gedetailleerde topografische kaarten waarop de laagwater-verspreiding, hoogwatervluchtplaatsen, slaapplaatsen en foerageergebieden van beide soorten staan ingetekend en de veranderingen die daar in de afgelopen 50 jaar hebben plaatsgevonden.

Dit tweede deel van het boek beslaat echter maar liefst 150 van de 184 bladzijden en daarvoor krijgt het boek een erg beschrijvend karakter en is het wellicht minder interessant voor het grote publiek. Ondanks de naam is deze atlas daarom niet te vergelijken met de reeks Ecologische Atlanten die de afgelopen jaren in Nederland is verschenen. Als historisch document is het echter een mijlpaal voor iedereen die zich met deze twee soorten bezig houdt en een kroon op vele uren noest telwerk.

Jos Hooijmeijer



## Uit tijdschriften

**Landschap 2006 (4). Themanummer over les Zonneveld en de Biesbosch**

Het laatste nummer van 2006 van het tijdschrift Landschap is gewijd aan Professor Zonneveld en de Biesbosch. Zonneveld (82) is van de generatie die de naoorlogse natuurbescherming in Nederland vorm gaf. Hij geldt als pionier en bevlogen propagandist van de landschapsecologie. In Landschap wordt hij uitgebreid geïnterviewd en neemt hij de lezer mee naar zijn favoriete landschap in de Biesbosch. Andere auteurs belichten aspecten en ontwikkelingen in en om de Biesbosch, zoals de bijdrage van de bever aan het landschapsbeheer, de (voorzichtige) opening van de Haringvlietsluizen en processen in de voordelta.

Dit nummer wordt uitgebracht samen met een DVD, waarop een documentaire is opgenomen en extra multimediale informatie over Zonneveld, de Biesbosch en de landschapsecologie. De filmdocumentaire Kerend Tij over les Zonneveld en de Biesbosch toont in 45 minuten een dubbelportret van een markant wetenschapper en een uniek landschap.

**Losse nummers van Landschap inclusief DVD zijn te bestellen bij de Werkgemeenschap Landschapsecologisch Onderzoek (WLO), tel. 030 - 253 25 88.**

**Kosten € 12,50 exclusief porto.**